

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

YANVAR

ANDIJON, 2025

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA MODAGA OID SO‘ZLARNING LINGVISTIK XUSUSIYATLARINI

Barno Baxadirqizi Tajiboyeva

O‘qituvchi, Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqola ingliz va o‘zbek tillarida modaga oid so‘zlarning lingvistik xususiyatlarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda so‘zlarning semantik, morfologik va stilistik jihatlari tahlil qilinib, ikkala til o‘rtasidagi o‘xshashlik va farqlar yoritilgan. Ingliz tilida modaga oid so‘zlar asosan xalqaro atamalardan tashkil topgan bo‘lsa, o‘zbek tilida ushbu sohalar o‘ziga xos milliy va qadimiy leksik birliklar bilan boyitilgan. Shuningdek, maqolada globalizatsiya jarayonining o‘zbek tilidagi moda leksikasiga ta’siri, xorijiy so‘zlarning adaptatsiyasi va ularning madaniy ahamiyati ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Moda, Ingliz tili, O‘zbek tili, Semantika, Morfologiya, Stilistika, Globalizatsiya, Leksikologiya, Atamalar

Kirish qismi: Bugungi globallashuv davrida moda inson hayotining muhim bir qismiga aylangan bo‘lib, u nafaqat kiyinish madaniyati va estetik didni, balki jamiyatning turmush tarzi va dunyoqarashini ham aks ettiradi. Moda bilan bog‘liq atamalar va so‘zlarning tilga kiritilishi esa o‘z navbatida lingvistik tadqiqotlar uchun muhim sohaga aylangan. Ingliz tili zamonaviy moda sanoatining asosiy tillaridan biri sifatida xalqaro terminologiyani shakllantirgan bo‘lsa, o‘zbek tili ushbu terminlarni milliy madaniyat va lingvistik xususiyatlarga moslashtirish jarayonini boshdan kechirmoqda.

Mazkur maqolada ingliz va o‘zbek tillarida modaga oid so‘zlarning lingvistik xususiyatlari keng qamrovda o‘rganiladi. Avvalo, ushbu so‘zlarning semantik qamrovi va o‘ziga xosliklari tahlil qilinadi. Ingliz tilida moda so‘zlari asosan xalqaro standartlarga asoslangan va texnik terminologiya sifatida keng qo‘llanilsa, o‘zbek tilida ular milliy madaniyat kontekstida yangi qiyofa kasb etadi. Masalan, "style", "fashion", "trend" kabi inglizcha so‘zlar moda sohasidagi global hodisalarni ifodalashda keng qo‘llanilsa, o‘zbek tilida ular ko‘pincha mos ekvivalentlar yoki adaptatsiyalangan shakllar orqali ishlatiladi.

Tilshunoslik nuqtayi nazaridan, modaga oid so‘zlar morfologik, fonetik va stilistik jihatdan qiziqarli bo‘lib, ular ikki til o‘rtasidagi o‘xshashlik va farqlarni ochib beradi. Masalan, ingliz tilida moda atamalari ko‘pincha qisqartmalar, murakkab birikmalar va o‘ziga xos sufikslar orqali shakllansa, o‘zbek tilida bunday atamalar ko‘pincha kalkalar, to‘liq tarjimalar yoki yangi so‘z yasaliş yo‘li bilan yaratiladi. Bundan tashqari, globalizatsiya va xalqaro aloqalar natijasida moda bilan bog‘liq ko‘plab xorijiy so‘zlar o‘zbek tiliga kirib kelgan bo‘lib, bu jarayon madaniy va lingvistik jihatdan alohida tahlilni talab qiladi.

Shu bilan birga, maqolada zamonaviy texnologiyalar va internetning moda leksikasiga ta’siri ham muhokama qilinadi. Bloglar, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn savdo platformalarining rivojlanishi moda sohasidagi yangi tendensiyalarni aks ettiruvchi yangi so‘zlar va atamalarni yuzaga keltirgan. Bu yangi tendensiyalar ikki til o‘rtasidagi lingvistik almashinuvni kuchaytirgan bo‘lib, ular tilshunoslikka oid ko‘plab yangi tadqiqotlar uchun zamin yaratadi.

Ushbu tadqiqot modaga oid so‘zlarning lingvistik xususiyatlarini ingliz va o‘zbek tillarida solishtirish orqali ikkala tilning boyligini, o‘zaro ta’sirini va zamonaviy tendensiyalarga moslashuvchanligini yoritib berishni maqsad qiladi. Shu asosda, moda leksikasining semantik,

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

YANVAR

ANDIJON, 2025

morfologik va stilistik jihatlari chuqur tahlil qilinib, ular til va madaniyatning o'zaro aloqasini yanada kengroq tushunishga imkon beradi.

Asosiy qism: Moda sohasidagi so'zlar har bir xalqning madaniyati, turmush tarzi va ijtimoiy xususiyatlariga ko'ra shakllanadi. Ingliz va o'zbek tillaridagi modaga oid terminologiya o'ziga xos lingvistik xususiyatlarga ega bo'lib, bu tillar leksik boyligini tahlil qilish orqali aniq ko'rinadi.

Ingliz tili xalqaro kommunikatsiyaning asosiy vositasi bo'lib, modaga oid atamalar ham ko'pincha aynan ingliz tilidan boshqa tillarga o'tadi. Masalan, "fashion" (moda), "style" (uslub), "outfit" (kiyim-bosh to'plami) kabi so'zlar butun dunyoda keng qo'llaniladi.

Zamonaviy modada tez-tez ishlatiladigan so'zlarning aksariyati ingliz tilida paydo bo'ladi. Masalan, "fast fashion" (tezkor moda), "sustainable fashion" (barqaror moda), "minimalist style" (minimalistik uslub) kabi iboralar modadagi so'nggi tendensiyalarni ifodalaydi.

Ingliz tilidagi moda leksikasi tez-tez xalqaro shou-biznes va yoshlar madaniyatidan kelib chiqadigan slang va qisqartmalardan foydalanadi. Masalan, "OOTD" (outfit of the day – kunning kiyimi), "fab" (fantastic – ajoyib) kabi iboralar yoshlar o'rtasida mashhur.

O'zbek tilidagi moda so'zlari asosan milliy liboslar va urf-odatlar bilan bog'liq. Masalan, "hat" (bosh kiyim), "lo'ppi" (bosh kiyim turi), "doppi" (milliy bosh kiyim) kabi so'zlar O'zbekiston madaniyati bilan chambarchas bog'liq.

O'zbek tiliga moda terminologiyasi fors va arab tillaridan ko'p kirib kelgan. Masalan, "birchoy" (bir turdagi ipak mato), "zar" (oltin ip bilan tikilgan kiyim) kabi so'zlar ana shu tillar ta'sirini aks ettiradi.

Zamonaviy modada ingliz tilidagi atamalarni o'zbek tiliga o'zlashtirish tendensiyasi kuchli. Masalan, "brend" (brand), "stil" (style), "fashion" kabi so'zlar bevosita transliteratsiya yoki moslashuv orqali qo'llanmoqda.

Ingliz tilida modaga oid so'zlar asosan birikma (compound words) yoki affiksatsiya orqali hosil bo'ladi. Masalan, "high-fashion", "couture-style" kabi birikmalar keng qo'llaniladi. O'zbek tilida esa yangi so'zlar odatda o'zlashtirish yoki mahalliyashtirish yo'li bilan hosil qilinadi.

Har ikki tilda modaga oid atamalar ma'nosining o'zgarishi tez-tez kuzatiladi. Masalan, ingliz tilidagi "icon" so'zi dastlab diniy ma'noni bildirgan bo'lsa, moda kontekstida u "moda namoyandasi" yoki "yulduz" degan ma'noga ega bo'ldi. O'zbek tilidagi "brend" so'zi esa zamonaviy savdo va moda sohasida "mashhur mahsulot belgisi" sifatida ishlatiladi.

O'zbek tiliga inglizcha so'zlar kirib kelganida, ular fonetik jihatdan mahalliy talaffuzga moslashadi. Masalan, "stil" ("style") va "brend" ("brand") kabi so'zlar mahalliy talaffuz qoidalariga bo'ysunadi.

Modaga oid so'zlar har ikki tilda ham ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi muloqotda muhim rol o'ynaydi. Yoshlar orasida zamonaviy atamalar tezroq qabul qilinadi va keng tarqaladi. O'zbek tilida xalqaro atamalar ko'proq shahar joylarida ishlatilsa, ingliz tilida ular global miqyosda bir xil darajada tushuniladi.

Xulosa qismi: Ingliz va o'zbek tillarida modaga oid so'zlarning lingvistik tahlili shuni ko'rsatadiki, har bir til o'zining madaniy va tarixiy xususiyatlari asosida moda leksikasini boyitadi. Ingliz tilidagi moda atamaları globalizatsiya va texnologiyalar ta'siri tufayli tez tarqalib, boshqa tillarga ham kirib boradi. O'zbek tilida esa ushbu so'zlar asosan moslashtirilgan shaklda yoki milliy urf-odatlariga mos keladigan tarzda qabul qilinadi. Moda leksikasi ijtimoiy guruhlarning turli xil madaniy qadriyatlarini aks ettiruvchi vosita bo'lib, u tillararo muloqotda o'ziga xos ko'prik vazifasini bajaradi. Shu bilan birga, ingliz va o'zbek tillari o'rtasidagi moda sohasidagi so'zlarning o'zaro almashinuvi har ikki tilni boyitishda davom etmoqda.

Adabiyotlar ruyhati:

1. Tajiboeva B. B. Q. PRACTICE CRITERIA IN EDUCATIONAL INNOVATIVE CHANGES //Scientific progress. – 2023. – T. 4. – №. 5. – C. 158-162.
2. Mukhlisa Nizametdinovna Nasretdinova. (2025). THE PROBLEM OF ELLIPSIS IN TRANSLATION FROM ENGLISH INTO RUSSIAN. International Multidisciplinary Journal for Research & Development, 12(01). Retrieved from <https://www.ijmrd.in/index.php/ijmrd/article/view/2346>
3. Shirin Alisherovna Khamrabaeva. (2025). MEANS AND METHODS OF CONVEYING THE EMOTIONAL STATE OF CHARACTERS IN LITERARY TEXTS. International Multidisciplinary Journal for Research & Development, 12(01). Retrieved from <https://www.ijmrd.in/index.php/ijmrd/article/view/2347>
4. LINGUISTIC-CULTURAL FEATURES OF EPHEMIMS IN WOMEN'S SPEECH IN ENGLISH AND UZBEKISTAN (ANALYSIS OF LITTLE WOMEN BY LOUISA MAY ALCOTT). (2024). International Journal of Artificial Intelligence, 4(10), 906-909. <https://www.academicpublishers.org/journals/index.php/ijai/article/view/2184>
5. Abdujabarova, Kamola Husniddin Qizi. "Analysis of Speaking Methods in Teaching Foreign Languages." Journal of Higher Education and Academic Advancement 1.1 (2024): 219-223.
6. Abdujabarova, K. X. Q., & Nassiri, M. R. (2022). Main Principles of Linguocultural Concepts in Linguistics. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 20), 163-169.
7. Hayotxon Ma'rufjonovna Shernazarova, Barno Baxadirqizi Tajiboyeva. LINGUISTIC-CULTURAL FEATURES OF EPHEMIMS IN WOMEN'S SPEECH IN ENGLISH AND UZBEKISTAN (ANALYSIS OF LITTLE WOMEN BY LOUISA MAY ALCOTT). (2024). International Journal of Artificial Intelligence, 4(10), 906-909.
8. Абдуллаева, М. (2025). НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ПРОЗЫ (на примере прямых переводов с английского языка конца XX - начала XXI века). Предпринимательства и педагогика, 3(4), 3–10. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/entrepreneurship-pedagogy/article/view/59216>